

Bij pioniers op visite (2)

Het veertigste jaar van dit blad is al uitgezongen, maar je had van ons nog iets te goed. Sorry, om te vieren hebben we meerdere natuurliefhebbers leeggemaakt samen met Annie en de twee pioniers waar we vorig jaar bij te gast waren. Eens op dreef raakten Luc Houtsmaegher, Leo Kindt en ook Cien De Roo, toen als bijna tiener, niet zo gauw uitverteld over wat ze in die beginperiode opgestoken en beleefd hebben. Noodgedwongen maakten we een keuze uit de vele anekdotes die soms een eigen leven zijn gaan leiden.

Vanaf begin de jaren 50 schuimden die jongens Roeselare en omgeving af, dat toen nog een verrassende rijkdom aan soorten kende. In het zog van de onvermoeibare trekpaarden Paul Houwen en Antoon De Roo verkenden ze het Sterrebos, waar nachtegalen toen nog gewone broedvogels waren en je vlot levendbarende hagedissen en glimwormen in de Sterrebosdreef kon zien. We beseffen ondertussen dat het kan verkeren.

Tijdens die excursies botsten Luc en Paul op de zes jaar jongere 'bosjongen' Leo, die in de lente beukhagen schudde om gevallen meikevers, molenaars en bakkers, te rapen. Niet verwonderlijk dat er met die grote kevers in de aanbidding zelfs nachtzwaluwen voorkwamen. Zo ontdekten ze rond 1958 in de Engelse tuin een nest met eieren van die erg verborgen levende soort. Straffer zelfs: Leo is er ooit op een das gestoten, die later afgeschoten werd teruggevonden.

Die 'botsing' met de oudere kenners heeft een blijvende band tussen hen gesmeed en ze zijn vaak samen richting de vaart gewandeld, op zoek naar kieviten, steenuilen maar ook roodborsttapuit en kuifleeuwerik, in het niemandsland langs de kanaalbermen toen nog algemeen broedend.

Concierge Frans en zijn Julia bewaakten de rust in het Sterrebos. Dank zij Pauls overtuigingskracht en diplomatie bij de gravin de Limburg Stirum verkregen ze het om coatitraps te zetten, trechterfuiken om vogels te vangen en te ringen.

Voor een correcte determinatie waren in 1954 nauwelijks goede en betaalbare veldgidsen beschikbaar. Om over iets meer dan Wat Vliegt daar te beschikken, moest Luc, toen poësisleerling, helemaal met de fiets van Roeselare naar Breskens, het veerpont op en de Westerschelde over naar Middelburg (Walcheren) om er de Nederlandse versie van de Petersons vogelgids te kunnen kopen. Tja, om te vogelen mocht je geen watje zijn!

Het ringwerk werd een ware hype waarbij Paul zich ontpopte als rasechte veldbioloog-wetenschapper. Op het college, VMS of het KTA wisten ze met hoge ladders gierzwaluwen te vangen, een vaak riskante onderneming. Idem voor oever- en boerenzwaluwen die met mistnetten in de Kleiputten werden gevangen. Een schare enthousiastelingen kwam dan in de Kermisstraat bij Paul thuis of vaker nog op zolder bij Antoon en Cien bijeen om de vogels te meten, wegen, ringen en op parasieten te controleren.

Bij Paul stond ooit een kist op de kamer waarin jonge steenuilen zaten en daarbovenop een wezel die er rondliep.

In deze periode is ook Wielewaa Mandelstreek gedoopt - toenmalig voorzitter E.H. Seghers was er aanwezig -, mede onder impuls van die gedreven tieners en waar ook Louis en Jan Demees, Adhemar Lagrou en Albert Lapeere, vader van Simonne, mee rond de wieg stonden.

Na de collegetijd trokken Luc, Paul en Eric Crabbe, allen klasgenoten, naar Antwerpen, voor een cursus tropische geneeskunde. Uiteindelijk is alleen Luc naar het toenmalig Belgisch Kongo vertrokken. Ondertussen legde Paul zich verder toe op ringwerk aan de IJzermonding en later op de Blankaart. Uit die activiteit is de ringwerkgroep Tringa ontstaan, waar veel jongeren voor het eerst de meest tot de verbeelding sprekende vogelsoorten van erg dichtbij te zien kregen. Met pretoogjes vertelde Luc dat naast watersnippen, wulpen, purperreigers, groenpoten, kanoetstrandlopers en waterrallen zelfs roerdompen, woudaapjes, porseleinhoen of ijsvogels door hun handen passeerden. Dichterbij natuur voelen kon haast niet.

Met de rellen in 1960 kwam Luc terug uit Kongo en meteen ook zonder werk. Leo was dan net wel beginnen werken en moest noodgedwongen zijn natuuractiviteiten inbinden. In het voorjaar van 1961 had Willy Suetens, roofvogelspecialist, het plan opgevat om in Zuid-Spanje een filmreportage te maken

over de Spaanse keizerarend. Hij omringde zich hiervoor met enkele vermaarde ornithologen waaronder Henri Wille, Georges Huyskens maar ook Paul en Antoon De Roo. Het gezelschap kreeg, na heel wat diplomatieke bemoeienissen en démarches, uiteindelijk de toelating om in de Coto Donana te gaan filmen en ringwerk te doen. Voor gans het gezelschap een absoluut vogel- en natuurparadijs, kortom een droombestemming. Brute pech echter voor Antoon: uitgerekend op dat moment viel zijn oproepingsbevel voor het leger in de bus, waar hij niet

Paul Houwen bij het ringen van een jonge bruine kiekendief

Paul met Eckhart Kuyken tijdens ganzentelling in Damme

onderuit kon. Paul kon Luc overtuigen zijn plaats in te nemen en een zeer intensieve periode van reisvoorbereiding kon starten. Vogellijsten in Nederlands, Frans, Latijn, Spaans werden opgezocht en op stencil getypt, om hiermee gewapend bij de voorbereidende vergadering ten huize van Suetens op de rest van het gezelschap indruk te kunnen maken. Het werkte en ze waren snel aanvaard in het superornithologengezelschap.

Hun auto stond er als een ezel afgeladen bij, zoals ze er in gans Spanje geen gezien hebben. Na dagen rijden raakten ze in El Rocio, waar de weg eindigde. Dan alles overgeladen op een kar en met een tractor tot op hun stek: El Palacio. De tochten doorheen het gebied verliepen per paard, of later wegens zitvlakpijnen te voet in een broeiende hitte achter een guardia te paard. De eigenaars van het gebied waren tegelijk producenten van Tio Pepe. Het gros van het gezelschap was niet zo gebrand op die sherry, maar de twee onervaren jonge gasten compenseerden die soberheid zeer ruim. Het is een duurzame liefde gebleven.

Ornithologisch waren het hoogdagen: Luc en Paul kregen als eerste vangst dwergooruiltjes in hun netten, later zelfs kwakken.

Luc met kwak bij El Palacio

Als jongsten waren ze ook helpers bij de expeditie: wegens geen hoogtevrees was Paul weeral goud waard om de torens op te trekken van waaruit de arenden konden gefilmd worden. Dit gebeurde 's morgens zeer vroeg om de vogels niet te verstoren.

Luc vatte de reis samen als een wonderbaarlijke uitstap in de maagdelijke natuur, waar kennis, inzicht, ervaring maar ook taaheid en volharding er een succes van gemaakt hebben, niet in het minst door de bezieling van beide klasgenoten.

Zoals het gaat bij boeiende gesprekken, werd het bij Luc en Annie algauw laat, zonder dat greintje verval of gebrek aan inspiratie te merken viel. Hun belevenissen met Paul en de companen én de mateloze bewondering voor de natuur die erdoor werd aangewakkerd, heeft een blijvende draai aan hun leven gegeven. En dat is nog bedwelmender en tegelijk van veel langere duur dan emmers koele Tio Pepe bij bloedheet weer...

Piet Desmet

Close-up

Gulden (of Echte) Sleutelbloem – Primula veris

Terwijl ik dit tekstje schrijf, sneeuwt het, maar droom ik al van bossen en hellingen vol met sleutelbloemetjes!

Primula is afgeleid van primus = de eerste omdat de sleutelbloemen behoren tot de eerste lentebloeiërs. Veris betekent 'van de lente' of is afgeleid van verus = de echte, de ware. Volgens de legende bloeide deze bloem voor het eerst waar Sint-Pieter zijn sleutels tot het paradijs liet vallen!

De Gulden sleutelbloem behoort tot de Sleutelbloemfamilie of Primulaceae en is beschermd in België en Nederland vanwege de zeldzaamheid. Ze verkiest droge, niet al te schrale, kalk- of leemrijke gronden. Van het geslacht Sleutelbloem komen in ons land 3 soorten in het wild voor: de Gulden, de Slanke en de Stengelloze sleutelbloem.

Het plantje heeft een korte, kruipende wortelstok met talrijke, dunne worteltjes. De rozetbladeren hebben een licht gekartelde rand en zijn bovenaan groen en onderaan grijsgroen. De onbebladerde, behaarde stengel draagt een scherm van gele bloemetjes, doorbuigend in een tros. De kroonblaadjes hebben een oranje vlek aan de keel.

Een infuus van de bloemen kan gebruikt worden bij hoest en bronchitis maar niet bij astmatische problemen of krampachtige hoest. Dit infuus heeft een slijmoplossende werking. Het is ook een goed middel tegen hoofdpijn, veroorzaakt door nerveuze spanningen en slapeloosheid. Je kan een olie maken door de bloemen en stukjes wortel op een olie gedurende een aantal weken te laten trekken en deze primula-olie is goed op een compres tegen kneuzingen, zwellingen en pijn. Er zou een primulawijn in de

handel zijn (maar heb ik nog niet gevonden) die kalmerend en zenuwsterkend werkt. In de cosmetica wordt sleutelbloem verwerkt in zalfjes of lotions die goede diensten bewijzen tegen vlekken, sproeten, puistjes, zonnebrand en rimpels.

Receptjes

Je kan de bloemetjes gebruiken als versiering van borrelhapjes. Jonge, frisse lentebloemetjes kunnen gebruikt worden in de sla. Je kan de bloemetjes verwerken in pannenkoeken en cakes. Als je zelf een sleutelbloemolie of een infuus wil maken of het plantje in de keuken wil gebruiken, pluk dan geen wilde plantjes, want ze zijn zo zeldzaam en zo mooi. Kweek ze dan in je tuin.

Rita